

การวิเคราะห์และศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย: การวิจัยแบบผสมวิธี
An Analysis and Exploration of Faculty Members' Transformational
Classroom Leadership: Mixed Methods Research

ศิวะพร ภูพันธ์¹

Siwaporn Poopan¹

(วันที่รับบทความ 16 เมษายน 2564, วันที่รับแก้ไขบทความ 9 พฤษภาคม 2564, วันที่ตอบรับบทความ 22 พฤษภาคม 2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย (2) ศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในชั้นเรียน และ (3) ศึกษาผลของพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับ นักศึกษามหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสาขาการศึกษา ที่ลงทะเบียนรายวิชา วิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปอร์เซ็นต์ไทล์ ระยะที่สอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสาขาการศึกษา จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงนักศึกษาที่มีคะแนนการรับรู้ต่อภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกลุ่มสูง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในภาพรวม ตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.26 ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ พฤติกรรมการสอน คุณลักษณะ หรือบุคลิกภาพ ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในชั้นเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ คุณลักษณะของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สำหรับผลของพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้น กับนักศึกษามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้เรียนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการวิจัย ความเต็มใจในการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการเรียน ทักษะที่ดีต่อการวิจัย และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย

คำสำคัญ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน อาจารย์มหาวิทยาลัย การวิจัยแบบผสมวิธี

¹ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาประชากรศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
จังหวัดนครปฐม 73170 Email: greatsiwa@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the levels of faculty members' transformational classroom leadership as perceived by graduate students, (2) to study faculty members' teaching behaviors with transformational classroom leadership, and (3) to study the consequences of faculty members' transformational classroom leadership behaviors on graduate students. The present study was a mixed methods research that an explanatory sequential mixed methods design was employed. The study was conducted in two phases. Phase I, quantitative study, the research sample was 220 graduate students in education who registered in research methodology course. The research instrument used in this phase was a set of questionnaire. Data analysis was descriptive statistics (i.e. mean, standard deviation, percentile score). Phase II, qualitative study, purposeful sampling was used to select the key informants who show high level in perception of faculty members' transformational classroom leadership. The eight graduate students were selected and data were collected by using an interview protocol. The qualitative data were analyzed using content analysis and analytic induction.

The research findings were as follows:

Overall, the level of faculty members' transformational classroom leadership as perceived by graduate students was at high level, the average was 4.26. Besides, the qualitative results could explain faculty members' teaching behaviors, characteristics, or personalities related to transformational classroom leadership on five aspects: idealized influence attributes; idealized influence behavior; inspiration motivation; intellectual stimulation; and individualized consideration. In terms of the consequences of faculty members' transformational classroom leadership behaviors on graduate students who registered in research methodology course were research self-efficacy, students' will to learn, learning intention, positive attitude toward research, and comprehension in conducting research.

Keywords transformational classroom leadership, faculty members, mixed methods research

บทนำ

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำสมัยใหม่ที่องค์กรภาคธุรกิจและองค์กรในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความสำคัญ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำในองค์กรทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง และกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด (Bolkan & Goodboy, 2011, p. 11) สำหรับหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้นำเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีผลการปฏิบัติงานที่สูงกว่าที่ตัวผู้ปฏิบัติงานเองคาดหวังไว้ (Bass, 1985 as cited in Bolkan & Goodboy, 2011, p. 11) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีงานวิจัยในบริบทขององค์กรภาคธุรกิจจำนวนมากที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ในระยะต่อมา พบว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษา โดยมีฐานคิดเช่นเดียวกันกับภาวะผู้นำในองค์กรทั่ว ๆ ไป คือ โรงเรียนเปรียบเสมือนเป็นองค์กรหนึ่งองค์กร โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทเป็นผู้นำของโรงเรียนหรือเป็นผู้บังคับบัญชาในโรงเรียน ในขณะที่ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน มีบทบาทเป็นผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในโรงเรียน

ต่อมาในภายหลัง มีนักวิชาการหลายท่านได้นำทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัย โดยมีฐานคิดเกี่ยวกับชั้นเรียน/ห้องเรียน เปรียบเสมือนเป็นองค์กรหนึ่งองค์กร ซึ่งอาจารย์ผู้สอนมีบทบาทเปรียบเสมือนเป็นผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาในองค์กร และผู้เรียนมีบทบาทเปรียบเสมือนเป็นผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน พบว่า อาจารย์ผู้สอนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ตามรับรู้ของผู้เรียน) จะส่งผลต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพของผู้เรียน

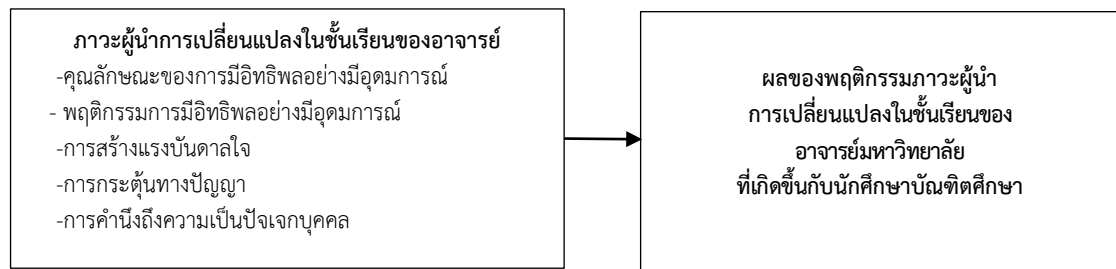
สำหรับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในบริบททางการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า สิ่งที่ยังไม่แพร่หลายมากนัก คืองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ที่ใช้ฐานคิดว่าชั้นเรียน/ห้องเรียน ในระดับมหาวิทยาลัยเปรียบเสมือนเป็นองค์กรหนึ่งองค์กร รวมถึง การศึกษาผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์และศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเลือกใช้การวิจัยแบบผสานวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย ซึ่งมีคำถามวิจัยหลัก ๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาอยู่ในระดับใด ส่วนที่สองเป็นคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจำนวน 2 คำถาม คือ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนเป็นอย่างไร และผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษามีอะไรบ้าง และส่วนที่สามเป็นคำถามการวิจัยแบบผสานวิธี มีจำนวน 2 คำถาม คือ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ถูกนำไปใช้ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) ได้อย่างไร และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน สามารถอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งเป็นข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาได้อย่างไร ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้นอกจากจะเป็นข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้ว การศึกษาครั้งนี้ ยังให้สารสนเทศเพิ่มเติมด้านวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย ซึ่งจะช่วยให้นักวิจัยได้คำตอบของการวิจัยที่มีความชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น และมีความเข้าใจที่สมบูรณ์มากกว่าการนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน
3. เพื่อศึกษาผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของครู/อาจารย์ ผู้วิจัยได้พัฒนากอบแนวคิดการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา จากแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ Avolio, Bass, & Jung (1999, p. 444) ซึ่งได้จำแนกองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ (1) คุณลักษณะของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (idealized influence attributes) (2) พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (idealized influence behavior) (3) การสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration motivation) (4) การกระตุ้นทางปัญญา (intellectual stimulation) (5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (individualized consideration) นอกจากนี้ ยังมีข้อค้นพบจากงานวิจัย ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของผู้สอน และพฤติกรรมของผู้เรียน (Balwant, 2016, p. 31; Bolkan & Goodboy, 2009, p. 301; Pounder, 2008, p. 238) และอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของผู้สอนที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Pounder, 2006, pp. 540-541) ตลอดจน คุณภาพของผู้เรียน (กุลนรี ถนอมสุข, 2551, น. 100) ผู้วิจัยจึงอาศัยข้อค้นพบจากงานวิจัยเหล่านี้ มาใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยแบบผสมวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย หรือ Explanatory Sequential Design ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาสองระยะ (two-phase design) เริ่มต้นระยะแรก ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ต่อมาในระยะที่สอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยแบบผสมวิธีในรูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบายนี้ Creswell and Plano Clark (2018, pp. 77-84) ได้จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบย่อย คือ รูปแบบการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย (case-selection) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การนำผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) มาใช้ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) เพื่อให้ได้ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่มีความเหมาะสมที่สุด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposeful) และรูปแบบการติดตามผลเพื่ออธิบาย (follow-up explanation) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การใช้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) มาช่วยในการอธิบายรายละเอียดของผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบย่อยทั้ง 2 รูปแบบ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตัวอย่างวิจัย คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่ลงทะเบียนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 220 คน จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 10 สถาบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมคำตอบ จำนวน 13 ข้อ และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ สำหรับข้อคำถามในส่วนนี้ เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามภาวะผู้นำในชั้นเรียนของ Pounder (2004) สำหรับผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ข้อคำถาม มีค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า แบบสอบถาม มีความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สำหรับค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อ พบว่า ข้อคำถาม มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.81

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณนี้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

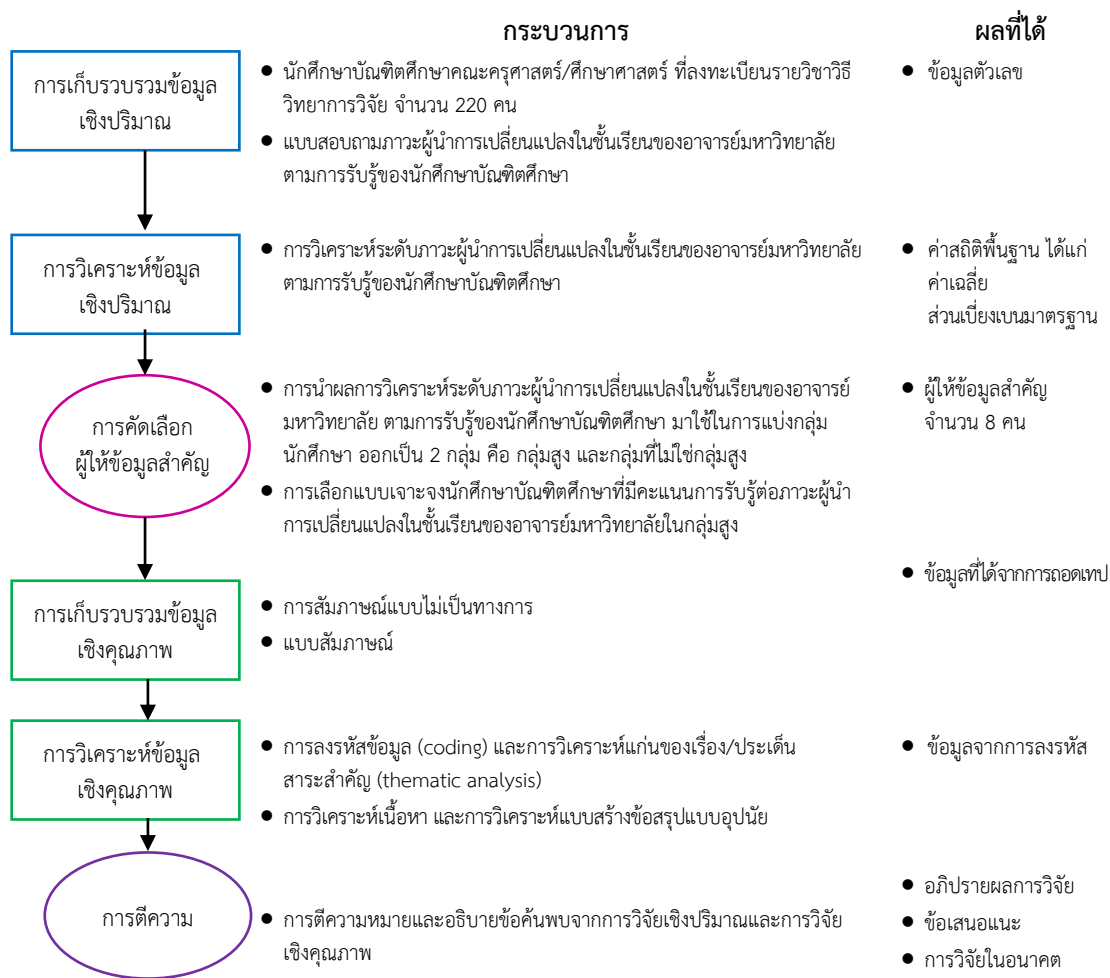
ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน และ (2) เพื่อศึกษาผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่ลงทะเบียนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 8 คน สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีคะแนนการรับรู้ต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ของอาจารย์มหาวิทยาลัยใน

กลุ่มสูง การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction)

การศึกษานี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตามเอกสารรับรองหมายเลข 2016/130.0504

สำหรับรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยในการศึกษานี้ แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงใหญ่ โดยสรุปพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.16 ถึง 4.36 ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณลักษณะของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.36) รองลงมา คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28, 4.27, 4.20 และ 4.16 ตามลำดับ) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ตัวแปร/องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในภาพรวม	4.26	0.48	สูง
- คุณลักษณะของการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.36	0.54	สูง
- พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.20	0.57	สูง
- การสร้างแรงบันดาลใจ	4.28	0.59	สูง
- การกระตุ้นทางปัญญา	4.27	0.58	สูง
- การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.16	0.68	สูง

หมายเหตุ: ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดระดับค่าเฉลี่ย ออกเป็น 3 ระดับ เพื่อใช้ในการตีความค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 = ระดับพอใช้ คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 = ระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 = ระดับดีหรือระดับสูง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาศึกษาโดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ซึ่งจำแนกการรับรู้ของนักศึกษาศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง มีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.70 ขึ้นไป ตรงกับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 และกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มสูง มีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่า 4.70 ตรงกับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ ระหว่าง 1 – 79 เมื่อวิเคราะห์ตามเกณฑ์ดังกล่าว พบว่า นักศึกษาศึกษาที่มีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์ อยู่ในกลุ่มสูง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.70 ขึ้นไป มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 21.36 สำหรับนักศึกษาศึกษาที่มีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์ในกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มสูง ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่า 4.70 มีจำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 78.64 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นนักศึกษาศึกษา บัณฑิตศึกษา ที่มีคะแนนการรับรู้ต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกลุ่มสูง จำนวน 8 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน และศึกษาผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาศึกษา

ตารางที่ 2 การแบ่งกลุ่มภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามระดับการรับรู้ของนักศึกษาศึกษา

กลุ่ม	ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนเฉลี่ย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มสูง	80 ขึ้นไป	4.70 ขึ้นไป	47	21.36
กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มสูง	1 – 79	ต่ำกว่า 4.70	173	78.64
รวม			220	100.00

ผลการศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนมีพฤติกรรมการสอน คุณลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่แสดงออกมา ครอบคลุมพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ (1) คุณลักษณะการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นพฤติกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียน เกิดความภูมิใจที่ได้เรียนในรายวิชานั้น ๆ (2) พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เป็นพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ได้สะท้อนความเชื่อและระบบคุณค่าของตนเองในระหว่างการสอน (3) การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นพฤติกรรมการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มองอนาคตที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนานวัตกรรม (4) การกระตุ้นทางปัญญาเป็นพฤติกรรมการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และนำเสนอประเด็นวิจัยใหม่ ๆ

และกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา และ (5) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นพฤติกรรมการสอนที่เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน รวมถึง การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน

พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน	รายละเอียด	ข้อความที่นำมาจากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
คุณลักษณะการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	ผู้เรียนเกิดความภูมิใจที่ได้เรียนในรายวิชานั้น ๆ	“..จริง ๆ คิดตามอ่านหนังสือของท่านอาจารย์มาโดยตลอด.รู้สึกดีใจและภูมิใจมาก ๆ ที่ตัวเองได้มีโอกาสเรียนวิชานี้ กับอาจารย์XXX เพราะอาจารย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย อาจารย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ยากและซับซ้อน ให้เข้าใจง่ายและชัดเจน โดยใช้ตัวอย่างต่าง ๆ มาประกอบ...”
พฤติกรรมการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	การสะท้อนความเชื่อและระบบคุณค่าของตนเอง ในระหว่างการสอน	“...ในระหว่างการเรียนการสอน อาจารย์ได้พูดสะท้อนถึงฐานคิด ความเชื่อของตนเอง รวมถึงทักษะของตนเองต่อวิธีการวิจัยต่าง ๆ เช่น การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบผสมวิธี...”
การสร้างแรงบันดาลใจ	การมองอนาคตที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาวิทยานิพนธ์	“...อาจารย์มักจะชวนให้มองถึงสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไปหลังจากที่ปิดคอร์สรายวิชานี้ เช่น การพัฒนาหัวข้อ การพัฒนาโครงร่างฯ หรือแม้แต่การทำวิทยานิพนธ์...”
การกระตุ้นทางปัญญา	- การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และนำเสนอประเด็นวิจัยใหม่ ๆ - การกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา	“...อาจารย์มักจะตั้งคำถามให้นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่สนใจ จนตกผลึก และนำเสนอประเด็นวิจัยใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ...” “...ทุกคนจะต้องค้นคว้าหาแนวทางใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาจากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าแนวทางหรือวิธีการไหนที่เหมาะสมกับบริบทที่ตนเองจะศึกษา...”
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	- การเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน - การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล	“...ถึงแม้ว่านักศึกษาแต่ละคนที่มาเรียนวิชานี้ จะมาจากสาขาวิชาที่แตกต่างกัน หรือมีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญของการเรียนการสอนวิชานี้ คือ การที่ทุกคนได้ร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์กรณีศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งมักจะเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาที่สำคัญ ๆ และมีความหลากหลาย ทำให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น...” “...เพื่อน ๆ ในห้องจะทำงานที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น เป็นครู นักวิชาการ พนักงานบริษัทต่าง ๆ แต่ทุกคนสามารถนัดหมายท่านอาจารย์ เพื่อขอคำแนะนำ คำชี้แนะในประเด็นที่ตนเองสนใจ ตามช่วงเวลาและช่องทางที่แต่ละคนสะดวก...”

ผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษบัณฑิตศึกษา พบว่า พฤติกรรมการสอน คุณลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่แสดงออกมาในการบริหารจัดการชั้นเรียน หรือในการบริหารจัดการการเรียนการสอนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่อาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อผู้เรียนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการวิจัย ความเต็มใจในการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการเรียน ทักษะที่ดีต่อการวิจัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษบัณฑิตศึกษา

ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษบัณฑิตศึกษา	ข้อความที่นำมาจากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการวิจัย	“...ตอนนี้ มีความมั่นใจว่า ตัวเองสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ ทางวิธีวิทยาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ รวมถึง การทำวิทยานิพนธ์ของตนเองได้...” “...ผมมั่นใจว่าสามารถออกแบบการวิจัยและดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องตามหลักการวิจัย...” “...การนำบทความวิจัยที่เป็นภาษาอังกฤษมาฝึกอ่าน เป็นกิจกรรมการสอนที่มีประโยชน์มาก ทำให้มีความมั่นใจในการอ่านบทความวิจัยภาษาอังกฤษมากขึ้น รู้หลักการอ่านเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่ถูกต้อง ตรงประเด็น เหมือนตัวเองอ่านได้ตรงจุดมากขึ้น...”

ตารางที่ 4 ผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	ข้อความที่นำมาจากข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ความเต็มใจในการเรียนรู้	“...พยายามศึกษาค้นคว้าหาแนวทางใหม่ ๆ วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางหรือวิธีการไหนที่เหมาะสมกับสิ่งที่สนใจจะศึกษา...” “...รู้สึกสนุกกับการอ่านบทความวิจัยใหม่ ๆ เพราะทำให้เราเข้าใจทฤษฎีต่างๆ เข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ และเข้าใจตัวแปรที่สนใจจะศึกษา ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น...”
ความมุ่งมั่นในการเรียน	“...ให้ความสำคัญ และทุ่มเทเวลาในการทำบ้านและงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชานี้ ให้ออกมาดีที่สุด ...จะเลือกทำบ้านวิชานี้ เป็นวิชาแรก...”
ทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย	“...การเรียนวิชานี้ ช่วยทำให้ตัวเองมีความรู้สึกต่อการทำวิจัยที่เปลี่ยนไปจากเดิม ตอนนี้อยากว่าการทำวิจัย เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และช่วยทำให้เรามีวิธีคิด วิธีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น...”
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย	“...ตัวเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยที่ชัดเจน ทั้งวิธีการวิจัยต่าง ๆ การออกแบบการวิจัย รวมถึง ข้อควรระวังต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัย...”

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนจะมีพฤติกรรมการสอน คุณลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่แสดงออกครอบคลุมพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ในทุกด้าน จากข้อค้นพบทั้ง 2 ส่วน อธิบายได้ว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Esquilin-Perez (2018, pp. 105-112) ที่พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการสอนนั้น มีพฤติกรรมการสอนที่เป็นไปตามองค์ประกอบที่สำคัญของโมเดลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Balwant (2016, pp. 20-23) ที่พบว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ศึกษาในบริบททางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในระดับของรายวิชาต่าง ๆ ได้ โดยรายวิชา (course) หรือ ห้องเรียน (classroom) เสมือนกับเป็นกึ่งองค์กร (a quasi-organization) โดยอาจารย์ผู้สอน มีบทบาทเปรียบเสมือนเป็นผู้นำในองค์กร และผู้เรียนมีบทบาทเปรียบเสมือนเป็นผู้ตามในองค์กร (Balwant, 2016, p. 23; Pounder, 2009, p. 318)

การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี จากการพิจารณารูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ตามแนวคิดของ Creswell and Plano Clark (2018, pp. 77-84) พบว่า ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย หรือ Explanatory Sequential Design ทั้ง 2 รูปแบบย่อย ดังนี้

1. รูปแบบการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง และกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มสูง จากนั้น ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย เชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีคะแนนการรับรู้ต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกลุ่มสูง จำนวน 8 คน

2. รูปแบบการติดตามผลเพื่ออธิบาย โดยการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน คุณลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่แสดงออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในชั้นเรียน ไปช่วยอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งเป็นข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอนวิธีวิทยาการวิจัยมีอิทธิพลต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการวิจัย ความเต็มใจในการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการเรียน ทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Rodriguez, Plax and Kearney (1996 as cited in Noland & Richards, 2014, p. 7) ที่ได้อธิบายถึงผู้สอนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ว่าจะมีลักษณะการสอนที่นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Pounder (2014, p. 278) ที่พบว่า ผลลัพธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ การกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียน ความยึดมั่นผูกพันกับการเรียน และความพากเพียรในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนในช่วงที่ตนเองมีเวลา ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง และยังเป็นส่งเสริมพุทธิพิสัยและจิตพิสัยของผู้เรียน นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Balwant (2016, p. 31) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์ผู้สอน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย จึงอธิบายได้ว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิธีวิทยาการวิจัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผู้เรียน และสามารถยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย และด้านจิตพิสัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการวิจัย มีความเต็มใจในการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย และมีความรู้ในเรื่องการวิจัย ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัยควรเล็งเห็นความสำคัญและตระหนักถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้น/เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ นักศึกษาบัณฑิตศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึง มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงถึงความเกี่ยวข้องกันของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในด้านต่าง ๆ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ในการศึกษาครั้งต่อไปว่าตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร โดยพัฒนาเป็นโมเดลที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับ ผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษา โดยสามารถอธิบายถึงผลทางตรง (อิทธิพลทางตรง) หรือผลทางอ้อม (อิทธิพลทางอ้อม) ของตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน และศึกษาผลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาบัณฑิตศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล (นักศึกษาบัณฑิตศึกษา) แหล่งข้อมูล ที่เป็นเอกสาร (ประมวลรายวิชา เอกสารประกอบการสอน ใบงาน) แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานการณ์ (การเรียนการสอนในชั้นเรียน) รวมถึงการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาเอกสาร เป็นต้น การออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพดังที่กล่าวไว้นี้ จะทำให้ได้ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกใช้การวิจัยแบบผสานวิธี รูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย หรือ Explanatory Sequential Design ในรูปแบบย่อย คือ รูปแบบการติดตามผลเพื่ออธิบาย หรือ Follow-up Explanation โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ในลักษณะของการติดตามผลเพื่ออธิบาย โดยนำผลการวิจัย เชิงคุณภาพ (ในระยะที่สอง) ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน คุณลักษณะหรือบุคลิกภาพที่แสดงออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน ไปช่วยอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) ซึ่งเป็นข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้

ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเลือกใช้รูปแบบ Convergent Design ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการศึกษาเพียงระยะเดียว (one-phase design) ภายใต้ปัญหาวิจัยเดียวกัน ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้ง 2 ส่วน ไปพร้อม ๆ กัน ในเวลาเดียวกัน แต่เป็นการดำเนินการวิจัยที่แยกจากกัน จากนั้น ผู้วิจัยจึงรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ส่วน เข้าด้วยกัน เพื่อตีความหมายซึ่งจุดเด่นของการดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธีในลักษณะนี้ คือ นักวิจัยจะมีข้อมูลที่หลากหลายสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นักวิจัยสามารถดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้ง 2 ส่วน ไปพร้อม ๆ กัน ในเวลาเดียวกัน ทำให้ประหยัดเวลาในการดำเนินการวิจัย

บรรณานุกรม

- กุลนรี ถนอมสุข. (2551). *การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูที่มีต่อคุณภาพนักเรียน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Thanomsuk, K. (2008). *An analysis of direct and indirect effects of teachers' transformational leadership on student qualities* (Master of education thesis, program in educational research). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai].
- Avolio, B. J., Bass, B. M. & Jung, D. I. (1999). Re-examining the components of transformational and transactional leadership using the multifactor leadership questionnaire. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 72, 441-462.
- Balwant, P. T. (2016). Transformational instructor-leadership in higher education teaching: A meta-analytic review and research agenda. *Journal of Leadership Studies*, 9(4), 20-42.
- Bolkan, S. & Goodboy, A. K. (2009). Transformational leadership in the classroom: Fostering student learning, student participation, and teacher credibility. *Journal of Instructional Psychology*, 36(4), 296-306.
- Bolkan, S. & Goodboy, A. K. (2011). Behavioral indicators of transformational leadership in the college classroom. *Qualitative Research Reports in Communication*, 12(1), 10-18.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Esquelin-Perez, D. (2018). *Faculty application of transformational leadership in a college success course* (Publication No. 10846684) [Doctoral dissertation, Capella University]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Noland, A. & Richards, K. (2014). The relationship among transformational teaching and student motivation and learning. *The Journal of Effective Teaching*, 14(3), 5-20.
- Pounder, J. S. (2004). The classroom leadership styles of Hong Kong University teachers: A case study of teachers in a business school (Publication No. UMI U187876). [Doctoral dissertation, University of Leicester]. UMI Dissertation Publishing.
- _____. (2006). Transformational classroom leadership: The fourth wave of teacher leadership? *Educational Management Administration & Leadership*, 34(4), 533-545.
- _____. (2008). Transformational classroom leadership: A novel approach to evaluating classroom performance. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(3), 233-243.
- _____. (2009). Transformational classroom leadership: a basis for academic staff development. *Journal of Management Development*, 28(4), 317-325.
- _____. (2014). Quality reaching through transformational classroom leadership. *Quality Assurance in Education*, 22(3), 273-285.